

Capitolul I.

Natura juridică și efectul prescripției extinctive – sancțiune îndreptată împotriva pasivității titularului dreptului civil subiectiv

1. Caracterul imperativ al normelor care reglementează prescripția extinctivă

Sediul materiei:

- art. 1 alin. (3) din Decretul nr. 167/1958: „Orice clauză care se abate de la reglementarea legală a prescripției este nulă.”

- art. 18 din Decretul nr. 167/1958: „Instanța judecătorească și organul arbitral sunt obligate ca, din oficiu, să cerceteze, dacă dreptul la acțiune sau la executarea silită este prescris.”

1.1. Inadmisibilitatea derogării prin convenție de la normele prescripției extinctive

1.2. Obligativitatea aplicării din oficiu de către organele de jurisdicție a normelor privind prescripția extinctivă

1. Convenții. Convenție de vânzare-cumpărare (antecontract). Executarea obligației „de a face”. Prescripție extinctivă. Termen de prescripție

Decretul nr. 167/1998, art. 1, art. 16

Deși Codul civil nu reglementează antecontractul, el este recunoscut în doctrina și jurisprudența din țara noastră, deoarece atunci când părțile se obligă să încheie în viitor un contract, nu există nici un temei pentru a refuza recunoașterea validității și eficacității convenției.

Antecontractul este o promisiune bilaterală de a contracta prin care părțile se obligă să încheie în viitor un contract cu un conținut

stabilit în promisiunea respectivă. Ambele părți se angajează să încheie contractul, asumându-și obligația „de a face”, iar în caz de neexecutare a obligației asumate, răspunderea este contractuală.

Obligației „de a face” îi corespunde dreptul de creanță, care este apărat printr-o acțiune personală supusă termenului general de prescripție de 3 ani, prevăzut în art. 1 din Decretul nr. 167/1998. Acest termen curge din momentul încheierii convenției.

Dacă însă, promitentă vânzării predă beneficiarului posesia bunului, această împrejurare echivalează cu o recunoaștere, în sensul articolului 16 lit. a) din Decretul nr. 167/1958, iar termenul de prescripție curge din momentul în care aceasta se manifestă expres, în sensul negării dreptului beneficiarului și nu de la data încheierii convenției.

*Curtea de Apel Iași, decizia civilă nr. 670 din 03.06.1998
Jurisprudența Curții de Apel Iași în materie civilă
pe anul 1998, Ed. Lumina Lex, 2000, p. 18-19*

2. Obligații. Prescripție extinctivă. Efectele somației de plată făcută debitorului obligației, anterior introducerii acțiunii

Decretul nr. 167/1998, art. 17

Suspendarea sau întreruperea cursului prescripției operează numai în situațiile expres arătate în lege. Somația de plată nu figurează în categoria actelor ce determină întreruperea prescripției, conform art. 17 din Decretul nr. 167/1958.

Prin sentința civilă nr.1649 din 10 februarie 1999, Judecătoria Timișoara a respins acțiunea, reținând că dreptul reclamantului, de a pretinde restituirea sumei împrumutate părților, este prescris.

Reclamantul a formulat apel, susținând că anterior introducerii acțiunii l-a somat pe pârât și prin aceasta cursul prescripției a fost întrerupt.

Prin decizia civilă nr. 3269 din 8 noiembrie 1999, Tribunalul Timiș a admis apelul, a desființat sentința și a trimis cauza spre rejudecare instanței de fond, reținând că somația a întrerupt cursul prescripției extinctive.

Pârâții au declarat recurs, invocând stingerea obligației prin prescripție extinctivă, conform art. 1 din Decretul nr. 167/1958.

Recursul este fondat.

În conformitate cu art. 1091 C. civ., prescripția extintivă constituie un mod legal de stingere a obligației. Astfel cum rezultă din art. 1 alin. (1) al Decretului nr. 167/1958, prin prescripție se stinge dreptul la acțiune având un obiect patrimonial, dacă nu a fost exercitat în termenul stabilit de lege.

Normele care reglementează cauzele de întrerupere a cursului prescripției sunt de strictă interpretare, având caracter imperativ, ce interesează ordinea publică.

Somația de plată comunicată de reclamant părților, anterior introducerii acțiunii, nu determină întreruperea cursului prescripției. Somația nu este inclusă în categoria actelor prevăzute de art. 17 din Decretul nr. 167/1958 care întrerup cursul prescripției.

În consecință, soluția instanței de fond care a respins acțiunea, constatând prescris dreptul de a pretinde restituirea împrumutului este legală.

*Curtea de Apel Timișoara, Secția civilă,
decizia nr. 3269 din 08.11.1999, Buletinul Jurisprudenței,
Culegere de practică judiciară – 1999,
Ed. Lumina Lex, 2000, p. 51-52*

3. Prescripție extintivă. Invocarea din oficiu a prescripției. Principiul contradictorialității. Recurs. Casare cu trimitere

Decretul nr. 167/1958, art. 18

Potrivit art. 18 din Decretul nr. 167/1958, instanța este obligată ca, din oficiu, să cerceteze dacă dreptul la acțiune sau executarea silită este prescrisă.

Prin urmare, prescripția extintivă se poate invoca atât de părți, cât și de organul de jurisdicție, din oficiu.

În cazul când, din anumite motive, niciuna din părți nu invocă prescripția, instanța de judecată, potrivit prevederilor legale arătate mai sus, are obligația, dacă constată că dreptul la acțiune s-a prescris, să invoce această excepție din oficiu și să o pună în discuția părților, urmând să se pronunțe doar că excepția a format obiect de dezbatere contradictorie.

După cum se desprinde din actele de la dosar, instanța s-a pronunțat asupra excepției abia cu ocazia deliberării, după încheierea dezbaterii, fără a o pune în discuția părților.

Prin aceasta s-a încălcat principiul contradictorialității.

Neprocând în acest sens, instanța a nesocotit acest principiu ceea ce face ca hotărârea pronunțată să fie nelegală.

De aceea, a fost admis recursul reclamantului și a fost casată sentința potrivit art. 312 pct. 2 lit. b) C. proc. civ. cu trimiterea cauzei spre rejudecare la aceeași instanță.

*Tribunalul județean Cluj, decizia nr. 795
din 14.09.1989, Dreptul nr. 5/1990, p. 69-70*

4. Prescripție. Drepturi nepatrimoniale. Stabilirea paternității

Decretul nr. 167/1958, art. 18
C. fam., art. 60

În principiu, drepturile nepatrimoniale, inseparabile de persoana omului, cum sunt dreptul la nume, la domiciliu etc., sunt drepturi perpetue și imprescriptibile.

De la acest principiu legiuitorul a făcut însă unele excepții, printre care și aceea prevăzută în art. 60 din Codul familiei, dispunând că dreptul la acțiune în stabilirea paternității copilului din afara căsătoriei, deși este un drept strict personal, se prescrie printr-un termen de un an, după distincțiile și în condițiile arătate de text.

Prescripția trebuie să fie invocată, chiar și în asemenea situații, din oficiu, deoarece, deși art. 18 din Decretul nr. 167/1958 este înscris într-o lege care reglementează prescripția extinctivă în materia drepturilor patrimoniale, el cuprinde un principiu de ordin general în materie, și anume acela că instanțele sunt obligate să analizeze din oficiu chestiunea prescripției dreptului la acțiune.

*Tribunalul Suprem, Secția civilă, decizia nr. 950
din 12.05.1977, Revista Română de Drept nr. 1/1978, p. 66*

2. Principiile care guvernează efectul prescripției extinctive

2.1. Prescrierea acțiunii privind un drept accesoriu odată cu prescrierea acțiunii privind un drept principal

Sediul materiei:

- **art. 1 alin. (2) din Decretul nr. 167/1958:** *„Odată cu stingerea dreptului la acțiune privind un drept principal se stinge și dreptul la acțiune privind drepturile accesorii”.*

5. Stingerea dreptului la acțiune privind un drept principal. Consecințe asupra dreptului la acțiune privind drepturile accesorii

Decretul nr. 167/1958, art. 1 alin. (2)

Prin sentința civilă nr. 12205, pronunțată la data de 20 noiembrie 1995, Judecătoria Sectorului 1 București a admis excepția prescrierii dreptului la acțiunea în pretenții formulată de reclamanta S.C. „S” S.A. împotriva pârâtei S.C. „T” S.R.L., cu consecința respingerii acesteia, ca fiind prescrisă.

Spre a hotărî astfel, instanța de fond a reținut, în considerarea dispozițiilor art. 3 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958, că dreptul la acțiune al reclamantei era prescris la momentul introducerii acesteia: 1 iunie 1995, față de data emiterii facturii, respectiv 9 ianuarie 1992 și 15 ianuarie 1992.

Împotriva acestei sentințe a formulat apel S.C. „S” S.A., criticând-o pentru nelegalitate și netemeinicie.

În motivarea apelului s-a arătat că, în mod greșit, instanța de fond a considerat ca fiind prescris dreptul reclamantei de a solicita obligarea pârâtei la plata penalităților pentru întârziere în decontare, „întrucât scadența prețului produselor livrate și facturate a fost 25 ianuarie 1992, deci prima zi de întârziere la plată a fost 26 ianuarie 1992, iar suma de 2.162,71 lei, aferentă acestei zile, se putea cere în termenul de prescripție până la 26 ianuarie 1995 ș.a.m.d., pentru fiecare zi de întârziere - penalitatea aferentă zilei de 26 ianuarie 1995, putând fi cerută până la 26 ianuarie 1998”.

Examinând motivele invocate, în raport de probele administrate, tribunalul apreciază ca fiind nefondat apelul.

Este de observat că față de dispozițiile imperative ale art. 1 alin. (1) și alin. (2) din Decretul nr. 167/1958, conform cărora dreptul la acțiune având un obiect patrimonial se stinge prin prescripție dacă nu a fost exercitat în termenul stabilit de lege, iar odată cu stingerea dreptului la acțiune privind un drept principal se stinge și dreptul la acțiune privind drepturile accesorii și față de împrejurarea că reclamanta nu și-a valorificat, în intervalul stabilit prin art. 3 din menționatul act normativ, de 3 ani, pretensele sale drepturi, aceasta a pierdut posibilitatea de a obține concursul organelor de justiție pentru realizarea lor - situație corect reținută de instanța de fond, care, admitând excepția prescripției, a respins acțiunea reclamantei, ca fiind prescrisă.

Pentru aceste considerente, urmează a se respinge, ca nefondat, prezentul apel și, în conformitate cu dispozițiile art. 296 C. proc. civ., a se păstra în tot hotărârea atacată.

*Tribunalul București, Secția comercială,
decizia nr. 1099 din 05.12.1996, Tribunalul București,
Culegere de practică judiciară comercială 1990-1998,
Ed. All Beck, 1999, p. 582-583*

6. Plata cu întârziere a dividendelor. Dobânda comercială. Prescripția dreptului la acțiune. Cauze de întrerupere

Legea nr. 31/1990, art. 67, art. 111
C. civ., art. 1073, art. 1086, art. 1088
C. com., art. 43
Decretul nr. 167/1958, art. 1 alin. (2), art. 16 lit. a)

Potrivit prevederilor art. 1 alin. (2) din Decretul 167/1958, privind prescripția extinctivă, odată cu stingerea dreptului la acțiune privind un drept principal se stinge și dreptul la acțiune privind drepturile accesorii. Însă, potrivit art. 16 lit. a) din același act normativ, prescripția se întrerupe prin recunoașterea dreptului a cărui acțiune se prescrie, făcut de cel în folosul căruia curge prescripția.

Astfel, achitarea de către societatea comercială debitoare a ultimei părți a sumei reprezentând dividendele constituie tocmai o recunoaștere expresă a datoriei și are ca efect întreruperea prescripției extinctive.

Potrivit principiului *accessorium sequitur principale*, întreruperea prescripției privind dreptul la dividende, ca drept principal, duce la întreruperea prescripției dreptului la dobânzi, ca drept accesoriu.

Potrivit prevederilor art. 1 alin. (2) din Decretul nr. 167/1958 privind prescripția extintivă, odată cu stingerea dreptului la acțiune privind un drept principal se stinge și dreptul la acțiune privind drepturile accesorii, cum este cazul în speță.

Numai că, potrivit art. 16 lit. a) din același act normativ, prescripția se întrerupe prin recunoașterea dreptului a cărui acțiune se prescrie, făcut de cel în folosul căruia curge prescripția. Or, achitarea de către pârâtă, la 14 ianuarie 1999, a ultimei părți a sumei, reprezentând dividendele, nu constituie decât o recunoaștere expresă a datoriei.

Cum, potrivit principiului *accessorium sequitur principale* întreruperea prescripției privind dreptul la dividende, ca drept principal, duce și la întreruperea prescripției privind dobânzile, ca drept accesoriu, înseamnă că acțiunea reclamantei pentru daune-interese moratorii, sub forma dobânzilor, este în termen, fiind introdusă la 27 noiembrie 2000.

*Curtea Supremă de Justiție, Secția comercială,
decizia nr. 1274 din 28 februarie 2003, Buletinul Jurisprudenței,
Culegere de decizii pe anul 2003, Ed. CH Beck, 2005, p. 203*

7. Partaj succesoral. Fructe. Prescripția dreptului de a le solicita. Condiții

Decretul nr. 167/1958, art. 3

Cererea de stabilire și împărțea a fructelor bunurilor succesoriale trebuia să fie soluționată ținându-se seama de următoarele:

- fructele ce există în materialitatea lor (nefiind consumate) se împart în totalitate, moștenitorul deținător fiind obligat a le aduce la masa de împărțit, acțiunea, referitor la aceste fructe, nefiind prescripțibilă;

- fructele consumate se aduc la masa de împărțit în limita în care dreptul la acțiune nu este prescripționat, acțiunea având un caracter personal, patrimonial, trebuie exercitată în termenul de 3 ani prevăzut de art. 3 din Decretul nr. 167/1958; termenul de 3 ani se socotește de la data culegerii fructelor; ca urmare, împart fructele produse de bunurile succesoriale începând cu prima zi a celor 3 ani anteriori datei

înregistrării acțiunii; fructele se stabilesc și se împart și pentru perioada următoare datei înregistrării cererii, dar numai în măsura în care au fost solicitate și pentru această perioadă;

- echivalentul valoric al fructelor este datorat de moștenitorii care le-au consumat: dacă de fructe au beneficiat persoane care n-au calitatea de moștenitori, ele urmează a fi obligate față de moștenitorii dacă au fost chemați în judecată, în acest scop, și numai în limita în care dreptul la acțiune nu s-a prescris;

- fructele terenurilor agricole se cuvin în totalitate moștenitorilor sau altor persoane care le-au obținut prin muncă proprie, afară de cazul în care au împiedicat pe cei îndreptățiți a munci și ei terenurile și a obține fructe; în acest ultim caz, obligațiile se stabilesc în limita în care s-au cerut și dreptul la acțiune nu s-a prescris, după distincțiile arătate mai sus.

*Tribunalul Suprem, Secția civilă, decizia nr. 2813
din 28 decembrie 1988, Revista Română de Drept nr. 9/1989*

8. Prescripție. Plata dobânzilor la o creanță prescrisă. Inadmisibilitate

Decretul nr. 167/1958, art. 3

Dobânda fiind un accesoriu al creanței principale, prescripția dreptului la acțiunea în realizarea acesteia atrage și prescripția dreptului la acțiune pentru plata dobânzilor, fiind de principiu că accesoriul este supus acelorași consecințe ca și principalul.

*Tribunalul județean Hunedoara, decizia civilă nr. 616
din 3 iulie 1981, Revista Română de Drept nr. 2/1982, p. 64*

9. Partaj. Cerere accesorie pentru fructe. Prescripție

C. civ., art. 738 și 762

Decretul nr. 167/1958 reglementează prescripția dreptului la acțiune a drepturilor având un obiect patrimonial. Dispozițiile art. 21 precizează, însă, că prevederile acestui decret nu se aplică dreptului la acțiune privitor la drepturile de proprietate, uzufruct, uz, abitațiune, servitute și superficte.

Prin urmare, problema care se pune este aceea, dacă acțiunea prin care se cere raportarea la masa bunurilor de împărțit a fructelor naturale, produse de un bun indiviz supus partajului, este sau nu prescriptibilă, dacă, în alte cuvinte, este supusă prescripției reglementate prin decretul nr. 167/1958.

Este necontestat că litigiul de față privește un partaj suplimentar cu privire la un teren ce a aparținut autorului părților - stăpânit în fapt numai de unul dintre comoștenitori și asupra căruia toți comoștenitorii au un drept de proprietate pe cote părți. Odata cu cererea de împărțire a acestui bun, s-a formulat și o cerere de aducere la masa bunurilor supuse partajului a fructelor pe care acesta le-a produs și care au fost culese de unul dintre comoștenitori, de la data deschiderii succesiunii până la data introducerii acțiunii.

Potrivit art. 728 C. civ., coeredele poate oricând să ceară împărțea succesiunii. Cererea de partaj este, deci, imprescriptibilă pe cale extinctivă. Împotriva unei atare cereri se pot opune, potrivit art. 729 C. civ., două excepții: existența unui partaj voluntar și prescripția achizitivă, dacă posesia întrunește condițiile prevăzute de lege, excepții care, în speță, nu au fost invocate și care, în raport de probele dosarului, nu puteau fi susținute cu temei,

Principiul egalității între succesori impune ca donațiile ce au primit fiecare să fie raportate la masa succesorală, împreună cu fructele și interesele lucrurilor supuse raportului (art. 738 și 762 C. civ.); în speță, terenul a cărui împărțire s-a cerut, nu a făcut obiectul unei donații din partea autorului către pârâta M.V., ci el a fost stăpânit în fapt de aceasta, de la data deschiderii succesiunii, până la introducerea acțiunii de partaj. Fructele culese de ea de pe acest teren sau contravaloarea lor trebuie, însă, să fie aduse la masa partajabilă, reclamarea lor fiind subordonată lichidării stării de indiviziune. Or, întrucât fructele produse de bun fac să crească masa succesorală, ele nu sînt datorate cu titlu de interese, ca în cazul debitorului; ele constituie bunuri ce fac parte din moștenire și compun masa partajabilă.

Astfel fiind și întrucât cererea de partaj nu este prescriptibilă pe cale extinctivă, nici cererea accesorie pentru fructele produse de bunul indiviz nu este prescriptibilă.

Desigur, coindivizarii pot să investească pe unul dintre ei cu administrarea bunului indiviz, până la împărțea ce va avea loc; în acest caz, ei pot stabili ca socotelile între ei să aibă loc periodic. Când însă comoștenitorii nu s-au înțeles în vreun fel, ca în speță, acela dintre ei care culege fructele este obligat, pe temeiul principiilor